

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Наукова робота на тему:

**Демократизація у сфері національного та
глобального управління**

Виконали студентки

Групи УНЗ 1701м

Циханська Я.

Скудна А.

Науковий керівник

проф., док. пед. наук Журавська Н. С.

2017

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти демократизації у сфері національного і глобального управління	
1.1. Особливості процесу демократизації у сучасному світі.....	5
1.2. Глобалізації у глобальному та національному управлінні.....	9
1.3. Демократизація, як провідний чинник у сфері національного і глобального управління.....	12
РОЗДІЛ 2. Дослідження рівня демократизації у сфері національного та глобального управління серед студентів Національного університету біоресурсів і природокористування України	
2.1. Особливості проведення дослідження рівня демократизації у сфері національного та глобального управління.....	24
2.2. Аналіз результатів дослідження рівня демократизації у сфері національного та глобального управління серед студентів Національного університету біоресурсів і природокористування України.....	26
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	34

ВСТУП

Розвиток демократії як глобального процесу уXXI столітті – це основний фактор, який визначає сукупність відносин у світі в умовах глобалізації. Особливого значення це набуває в умовах соціополітичних трансформацій, від ступеня адекватності якого залежить тривалість та ефективність трансформаційних процесів, сталий розвиток суспільств за умов збереження національної самобутності.

Теоретична побудова наукової концепції демократії як глобального процесу синтезує забезпечення стійкого демократичного розвитку, є надзвичайно актуальним завданням. На початку 1990-х рр. в політологічну і філософську науку ввійшло нове поняття – „хвилі демократизації”, що відображає темпоральні просторові і часові зміни в демократичному процесі. [3, с. 34-37]

Актуальність дослідження заключається в тому, що на початку XXI століття в значній мірі посилюються демократичні рухи і розширилися межі демократичного процесу. Важливе значення розробці теорій «хвиль демократичного процесу» належить С.Хантінгтону, який в науковій монографії „Третя хвиля демократизації в кінці XX століття” представив цілісну картину змін, які відбуваються в міжнародних економічних відносинах, проаналізував передумови, протікання і перспективи переходу від тоталітаризму і авторитаризму до демократії. В даному доробку С.Хантінгтон дає наступне визначення „демократичної хвилі” (чи „хвилі демократизації”): хвиля демократизації” свідчить про перехід групи країн від недемократичних режимів до демократичних, що відбуваються в певний період часу, і по чисельності істотно перевершує ті країни, в яких за цей же період часу розвиток протікає в протилежному (тобто антидемократичному) напрямку. Історія знає такі періоди, коли у великій групі країн переважають протилежні тенденції, пов’язані з посиленням антидемократичних сил.

Новизна дослідження демократії як глобального процесу заключається в тому, що в сучасних умовах відзначається відносна стійкість демократичних орієнтації навіть в умовах економічної кризи. Концепція демократизації ґрунтується на ідеї плюралістичності потенціальних форм демократичного порядку. У зв'язку з цим виникає суперечливе завдання: з одного боку — захист і відновлення європейського лібералізму, з іншого — формування толерантності щодо інших форм демократичного устрою.[5 , с. 60]

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи демократизації у сфері національного і глобального управління

1.1. Особливості процесу демократизації у сучасному світі

Демократія є фундаментом правової держави і громадянського суспільства, вона стає реальним способом життя суспільства, показником його соціальної якості, каталізатором ефективного суспільного розвитку, сприяючи активізації громадської активності людей, їх виробничої діяльності, подоланню байдужості до дій влади, утвердженню у громадян почуття обов'язку і відповідальної поведінки у всіх сферах суспільних відносин. Для суспільства, що оновлюється, демократія є фактором утворення і розвитку справжньої колективності – важливої соціальної, культурної і політичної сили, яка формує суспільство і людину саме демократичного типу. Сутність демократії в її соціальному, політичному та економічному виявах визначається її можливостями як морального й духовною чинника, домінуючого в суспільній свідомості.

1.1. Особливості процесу демократизації у сучасному світі

Як свідчить аналіз, вихідною точкою демократизації є:

- 1) наявність національної єдності, що є засадничою умовою переходу до демократії;
- 2) для демократії не потрібно будь-якого мінімального рівня економічного розвитку і соціальної диференціації;
- 3) появленям на політичному горизонті такої політичної еліти, яка здатна привести до демократії;
- 4) намагання нових політичних сил позбавитися серйозних і стійких конфліктів і суперечностей та виробити ефективні механізми їх вирішення;
- 5) наявність багатоманітності в національній єдності і свідомої інституціоналізації механізмів демократії;

6) свідомий перехід до демократії верхівки політичного керівництва; 7) прийняття демократичних рішень може розглядатися як акт свідомого відкрито вираженого консенсусу;

8) коли при владі є молоде покоління лідерів, яке розуміє демократію широко і намагаються прийти до влади;

9) віра в нові демократичні механізми і їх використання при вирішенні деяких суспільних проблем і конкурентні принципи рекрутування політичних еліт;

10) поява нових ефективних партійних організацій, зв'язаних з електоральними масами і населенням в цілому;

11) потрібно виробити свідомий вибір демократичних процедур, щоб політики і електорат звикнули до нових правил гри;

12) наявність національної інтелігенції (еліти), здатної виробити шлях національної єдності

С.Хантінгтон виокремлює „три хвилі демократизації” західного суспільства:

- перша хвиля демократизації – 1828-1926 рр.:(перша хвиля відкату 1922-1942 рр.);
 - друга хвиля демократизації 1943-1962 рр.:(друга хвиля відкату 1958-1975 рр.);
 - третя хвиля демократизації з 1974 р. по теперішній час.С.Хантінгтон виділяє три моделі переходу від авторитаризму до демократії:1) класична лінійна модель демократизації (Великобританія, Швеція):передбачає поступове обмеження монархічної влади, розширення прав громадян і парламенту;спочатку підданці одержують громадянські (особисті) права, потім — права політичні і значно пізніше — соціальні; поступово обмежуються, удосконалюються виборчі цензи; парламент перетворюється на вищу законодавчу владу й контролює уряд
- циклічна модель (у багатьох країнах Латинської Америки, Азії й Африки) припускає чергування демократичних й авторитарних форм правління при

формально позитивному ставленні до демократії з боку політичної еліти; у цьому випадку вибрані народом володарі самі привласнюють владу, зіштовхуючись зі зростаючою непопулярністю й сильним протистоянням опозиції, або після повалення їх режиму до влади приходять військові; в той же час зазначена модель свідчить про недостатню зрілість внутрішніх передумов демократії й, особливо, про її слабе укорінення в пануючій політичній культурі; діалектична модель (Іспанія, Португалія, Греція), як і модель циклічна, характеризується нестабільністю перехідних політичних режимів, але тут перехід до демократії здійснюється під впливом уже досить досконалих внутрішніх передумов (індустріалізації, численного середнього класу, досить високого освітнього рівня громадян, раціоналізації й індивідуалізації масової свідомості); усі ці чинники призводять до досить швидкого й раптового провалу авторитарних режимів; у результаті поступово (і після низки змін) встановлюється стабільна, життєздатна демократія [2, с.15].

Перехід від авторитарної форми правління до демократичної може здійснюватися за двома алгоритмами: консервативний (стримуючий) – базується на авторитарних принципах суб'єкт-об'єктної взаємодії (залежності) і характеризується повільними поступками держави перед суспільством; інноваційний (випереджаючий) – базується на демократичних принципах суб'єкт-суб'єктної взаємодії і характеризується різким натиском демократичного врядування на державу, яка в силу цього втрачає авторитарну силу, а згодом і у цілому перетворюється в правовий інструмент управління в руках суспільства. Перший шлях довший, супроводжується поглибленням суспільних трансформацій і не дає гарантії переходу до демократичної держави.

Другий – історично короткий, якісно відмінний, супроводжується принципово іншим підходом – характеризується розвитком демократії, яка виступає гарантією формування та розвитку демократичної держави і громадянського суспільства в цілому. Характерною рисою сучасної демократичної

хвилі у порівнянні з останніми хвилями демократичного процесу є її більш глобальний характер, так як вона охоплює майже всі континенти.

Основи демократії, її інститути, умови її утвердження і функціонування визначено в основному законі держави – конституції. У статті 1 Конституції України проголошено, що Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою [1, с. 192]

Демократизм нашої держави і всього українського суспільства визначається республіканською формою правління, де громадяни мають право обирати Верховну Раду України – законодавчий орган, Президента України, вирішувати питання місцевого самоврядування тощо.

Про високий рівень демократії в Україні свідчить система закріплених в її Конституції прав і свобод людини. Всі громадяни мають рівні конституційні права і свободи, переважна більшість з яких є визначальними для розуміння України як демократичної держави. Далеко не всі, навіть демократично розвинені держави, мають закріпленими у своїх конституціях такі положення демократичного спрямування, які містяться у Конституції України. Проте ще не всі ці конституційні положення відображають реальність сучасного становища української й суспільства, багато з них є стратегічними завданнями, які мають бути вирішальними для формування в Україні послідовної і найповнішої демократії, яка б відповідала високим стандартам цивілізованого світу.

Отже, демократизація – це процес оволодіння громадянським суспільством як суб'єктом історичної дії владними повноваженнями для участі в управлінні власними (громадськими) справами в структурі соціального організму країни.

1.2. Глобалізації у глобальному та національному управлінні

Одним із важливих феноменів загального процесу глобалізації є формування системи глобального та національного менеджменту, яка за допомогою модерних комунікаційних технологій витісняє традиційні національно-локальні системи менеджменту.

Природно, що перші доктрини глобального менеджменту виникли на Заході, оскільки там уже було сформоване відповідне соціальне замовлення. І концепція "центральної (глобальної) направленої системи" Р. Фолка, і концепції "human governance" та "geomangovernance" С. Медловіца виходять з того, що глобальний менеджмент об'єктивно неминучий, бо він є антиподом-антитезою давно відомих доктрин "світового порядку". Важко не погодитися з авторами, які стверджують, що глобальний менеджмент є безальтернативним, якщо людство хоче уникнути хаосу й загибелі. Згідно з цією логікою він є непорушним імперативом нової епохи.[1, с.17-20]

Глобальне управління за своєю природою є політичним і стратегічним менеджментом. До його функцій належить вироблення та реалізація найбільш загальних всесвітніх стратегічних рішень. Сучасні центри глобального менеджменту інтенсивно й послідовно створюють відповідну інфраструктуру, здатну завдяки застосуванню новітніх технологій, у тому числі гуманітарних та соціальних, контролювати свідомість і поведінку людей. Одночасно завершується реконструкція глобальних структур, спроможних впливати на рішення уряду будь-якої країни, і США також³.

Єдино прийнятною і безальтернативною системою глобального менеджменту є ноосферний стратегічний менеджмент, що базується на ноосферній теорії і стратегії світового розвитку. Але очевидно, що людство не може перестрибнути через етап корпоративного глобалізму та імперіалізму.

Завдання полягає в тому, щоб знайти найменш руйнівні шляхи майбутніх глобальних трансформацій.

На сучасному етапі виділяють такі концепції глобального управління: синонімічна, планетарна, наднаціональна і цивілізаційна.

Синонімічна концепція полягає в тому, що під глобальним менеджментом розуміють сучасний етап (форму) управління міжнародними корпораціями, який динамічно змінюється під впливом процесів глобалізації. Така концепція пояснюється прагненням її прихильників зробити наголос на сучасних змінах у міжнародному менеджменті. З цієї концепції висновуються, наприклад, ідеї глобальної відповідальності глобального мислення та управління людськими ресурсами і коштами і т. ін.

Планетарна концепція виходить з того, що глобальний менеджмент існує лише в транснаціональних корпораціях. У цьому зв'язку, наприклад, О. Білорус вживає терміни "корпоративний",

"державно-корпоративний глобалізм" та "глобально-корпоративний менеджмент". Такий підхід ґрунтується на попередженні подальшого наростання загрози державам-націям з боку глобальних корпорацій.

Наднаціональна концепція глобального менеджменту наголошує на створенні міжнародних організацій, які впливають на діяльність не лише держав, а й транснаціональних корпорацій. Відомі політичні діячі З. Бжезинський та М. Горбачов запропонували створити світові уряди для інтегрованого глобального управління. Ця концепція має на меті взяти під контроль сам процес глобалізації, подолати його стихійний характер. Прихильники такої точки зору спираються на французьку доктрину глобалізації в модифікації "мондіалізації", яка ґрунтується на розвитку наднаціональних механізмів управління в умовах інтенсифікації глобалізованої економіки та суспільної інтеграції. [4, с. 156]

Мондіалізм як феномен - це свідоме перетворення світового співтовариства у відкриту цілісну систему, основою якої є інтернаціоналізація капіталізму і

технологічна революція, що виявляється в посиленні транспарентності національних кордонів, взаємозалежності окремих людських співтовариств у планетарному масштабі... і породжує відповідні ідеологію та стратегію.

Важливо зазначити, що наднаціональна концепція глобального менеджменту викликає і серйозні застереження, оскільки вона передбачає необмежене втручання глобальних корпорацій у внутрішні справи держав, країн і народів, а людина стає глобально беззахисною. Розгорнутий критичний аналіз негативних наслідків реалізації концепції "світового уряду" і "нового глобального інтернаціоналізму" міститься у згаданій вище монографії О. Білоруса.

Цивілізаційна концепція глобального менеджменту виходить з того, що його формування відбувається одночасно зі становленням, глобальної цивілізації. На думку одного із провідних фахівців з міжнародного бізнесу Г. Перлмуттера, становлення глобальної цивілізації призведе до появи дуже широкої і навіть хаотичної мозаїки культурних відмінностей та міжнародних культурних гібридів. За таких умов корпорації повинні змінювати свої системи управління в напрямі формування нового глобального менеджменту. З одного боку, такий менеджмент забезпечує дію компаній у глобальному масштабі, а з іншого - дає можливість знаходити для себе місцевий ґрунт і локальні ніші в культурному і географічному середовищі. [2, с.78]

1.3. Демократизація, як провідний чинник у сфері національного і глобального управління

Виходячи з цього сьогодні не існує жодних гарантій того, що система демократичних цінностей, яка поляризується американським суспільством, може стати пріоритетною в межах світової спільноти. Глобальна демократія як відносно нове явище, привнесене процесами глобалізації, являє собою формування та реалізацію всезагальної системи політичних цінностей, яка може бути впроваджена на паритетних засадах у межах будь-якого суспільства незалежно від рівня його геополітичного розвитку і стратегії його внутрішньої чи зовнішньої політики.

Закономірно глобальну демократію пов'язують із західноєвропейським вектором суспільного розвитку, який характеризується усталеною системою демократичних цінностей, але це не обов'язково означає, що ці цінності можуть поділятися та відповідно впроваджуватися у межах кожного суспільства. Особливою мірою ці цінності можуть відрізнятися між державами з різними історико-культурними передумовами, традиціями та історичним досвідом розвитку. Жодною мірою глобальна демократія не враховує фактора історичної спадкоємності в поширенні відповідних демократичних цінностей, передусім йдеться про “експансивне” насадження стандартів суспільної життєдіяльності, легітимованих окремою державою. І тут перед останньою постає дилема – протистояти або ж сліпо сприйняти виклики з боку іншої держави, яка намагається “нав'язати” свої демократичні цінності. При цьому слід також відзначити і те, що демократичні цінності ніколи не мають однозначного розуміння, те, що складає основу демократії для однієї держави, не обов'язково може однозначно сприйматися іншою. Тут головна роль має належати соціально-історичним та культурним цінностям, традиціям, стереотипам, умовам та

факторам, дотримання та сповідування яких є свідченням сильної, ефективної держави. [4, с. 56-70]

Найбільшою мірою впливу глобальної демократії піддалися пострадянські та постсоціалістичні держави, які першими втратили свою історичну спадкоємність, прийнявши так звану “універсальну систему цінностей” демократичного розвитку. Така система цінностей здебільшого виявилась надзвичайно абстрактною.

Про це свідчить досвід Польщі, Чехії, Угорщини, які одними з перших “невдало склали іспит на глобальну демократію”. Так, “чехословацька модель демократії”, яка для сусідів видавалась непорушним взірцем, врешті-решт зазнала певної гіпертрофованості, привівши до повної монополізації соціально-політичне життя. Певної трансформації в умовах впливу глобальної демократії зазнав суспільний розвиток Болгарії, Румунії, Албанії, Словенії, які встали на шлях сталого розвитку лише через досягнення відповідного рівня демократичного розвитку, критерії якого визначались світовими державами чи транснаціональними об’єднаннями. Заручниками впливу глобальної демократії виявились також Сербія та Хорватія, які хоча і мали достатній історично успадкований досвід демократичного розвитку, все одно виявились відкритими до сприйняття впливу чужоземних стандартів демократизації суспільного розвитку. При цьому важливим питанням є з’ясування того, чи насправді вплив глобальної демократії може виявитись настільки руйнівним для перехідного суспільства, ніж антидемократична внутрішня політика окремої держави [4, с.35].

Це є підтвердженням того, що ефективна держава може мати демократичну внутрішню політику, а тому вплив стандартів глобальної демократії в межах такої держави може лише сприяти посиленню її потенціалу в межах глобального простору. Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми.

У контексті аналізу останніх досліджень з даної проблематики на особливу увагу заслуговує концепція П. Канделя, який доводить, що “в сучасних державах Південно-Східної Європи мова йде про демократію, вкрай недосконалу, ще достатньо незрілу, яка має багато недоліків, достатньо далека від обраних європейських зразків” [1, с. 42].

Саме тому, на думку дослідника, вплив глобальної демократії в межах цих країн залежить від рівня політичного та економічного тиску з боку Європейського Союзу, який визначає стандарти демократизації відповідних сфер суспільного життя.

Сьогодні вплив глобальної демократії спрямований на створення демократичних передумов суспільного розвитку, а точніше на підготовку можливого здійснення демократичного вибору.

В цьому плані йдеться про таку форму глобальної демократії, як просвітницька глобальна демократія, що має здійснюватись з боку лише тих держав, які досягли свого апогею, і забезпечувати поширення стандартів розвитку в умовах глобалізації. [2, с. 115]

Одним із механізмів реалізації такої форми глобальної демократії є механізм “глобальної керованої демократії”. Він, у свою чергу, характеризує безпосередню та активну участь окремої держави в організації суспільно-політичної та державно-управлінської практики іншої держави. Тут фактично йдеться про розробку відповідної глобалізаційної ідеології та її безпосереднє впровадження в межах окремої держави.

Така форма втручання з боку інших держав може мати, на нашу думку, відповідні рівні, а саме рівень революційної доцільності (коли ставиться мета революційним шляхом змінити усталений суспільно-політичний порядок у світі), військової необхідності (окрема держава вдається до реалізації принципів глобальної демократії лише з метою розв’язання власних внутрішніх проблем суспільного розвитку), демократичної маніпуляції (йдеться про впровадження

нелегітимізованих демократичних цінностей, які можуть призвести до послаблення системи державного управління відповідного суспільства, тим самим дозволивши маніпулювати іншою державою).

Останній рівень впровадження глобальної демократії є особливо цікавим, оскільки здебільшого може характеризувати сучасний стан суспільно-політичної ситуації України. Розуміючи глобальну демократію як щось зовсім відірване від об'єктивного стану справ і таке, що перешкоджає незаангажованому розвитку окремого суспільства, доцільно водночас відшукати і деякі позитивні сторони в розгортанні даного явища.

Так, зокрема, якщо система демократичних цінностей, що декларується окремою державою чи транснаціональним об'єднанням, мають самодостатній характер, розкриваючи аксіологічно-гуманістичний зміст, то в такому випадку вона може бути корисною для розвитку окремої держави. У цьому контексті глобальна демократія може забезпечити громадянам можливість здійснення стратегічного вибору, сприяти у створенні демократичних інститутів суспільного розвитку, що тим самим має на меті забезпечення сталого розвитку окремого суспільства.

Важливим фактором впливу глобальної демократії є й те, що вона привносить собою певну гнучкість у систему організації суспільного життя в межах світового простору, це лише в тому випадку, якщо система цінностей, що покладена в основу глобальної демократії, реально відображає інтереси та потреби всіх без винятку суб'єктів глобального простору.

Результатом цього стає зближення між національними спільнотами, оскільки вони колегіально беруть участь у побудові та реалізації демократичних цінностей у межах глобального простору в цілому. Передусім тут ідеться не лише про об'єднання між державами, які досягли тотожного рівня демократичного розвитку, а загалом про всі держави, які перебувають на різних рівнях

демократичного розвитку, шляхом взаємообміну історичним досвідом вони можуть отримати для себе відповідні можливості для власного розвитку [1, с. 48].

У сучасному світі все більше спостерігається глобальна конкуренція між державами за лідерство демократичного розвитку. Це надзвичайно важливо, оскільки це слугує своєрідним стимулюючим механізмом, який забезпечує підтягування окремих перехідних суспільств до світових стандартів демократичного розвитку. Проте глобальна демократія декларує закони, які відстоюють такі соціальні, економічні та політичні права, які можуть бути прийнятними в межах окремої держави, але не глобального світу в цілому.

Це, безумовно, свідчить про те, що національне право окремої держави в умовах глобальної демократії захищається та реалізується опосередкованою мірою. Саме тому глобальна демократія покликана здебільшого “ліквідувати соціальну несправедливість, захистити основні права громадян у небагатих державах”, надавши допомогу в демократичному розвитку лише тим країнам, які найбільшою мірою цього потребують.

Таким чином, реалізація глобальної демократії має чітко вписатись у стратегію демократичного розвитку окремої держави, тоді вона лише може виявитись ефективною.

Важливим ризиком впливу глобальної демократії сьогодні є і те, що окремі держави-донори, надаючи начебто допомогу демократичному розвитку іншим, зокрема це стосується перехідних суспільств, декларують одну систему цінностей, до прикладу захист прав людини, проте реально переслідують інші цілі, здебільшого це є приведення до влади нової політичної еліти, яка вигідна саме державі-донору. Після того як до влади приведена бажана еліта, глобальна демократія перетворюється на риторично-асимільовану цінність, а держава-донор починає реалізувати свої реальні цілі.

Це, безумовно, становить ризики для демократичного розвитку окремої держави. Найбільш яскравим свідченням реалізації такої політики держави-до-

нора може слугувати досвід США та Росії, що, у свою чергу, свідчить про те, що глобальна демократія, яка декларує принцип прав людини, реально може перешкоджати його реалізації. [5, с. 79-85]

В умовах вступу перехідних суспільств у глобальний постіндустріальний простір з відповідним утвердженням принципів ефективної держави є низка проблем, яка стримує демократизацію суспільних процесів держав у нових умовах. Суттєвих змін зазнають не лише теоретичні парадигми, але й ідеологія, цінності та мотиви відповідної національної спільноти, які фактично перетворюють її з активного творця своєї ідеологічної та політико-управлінської дійсності на пасивного споживача чужоземних цінностей.

Це в особливому ракурсі ставить питання про активну участь громадян у соціально-політичних процесах, що, у свою чергу, дало б їм змогу відстояти ментально регламентовану систему цінностей. У цьому плані держава має опікуватись не лише декларативними засадами демократизації, але й реальними, створивши для громадян нові можливості демократизації власної системи суспільного розвитку.

Це, у свою чергу, засвідчує аксіологічно-демократичний зміст державно-управлінської системи перехідних суспільств (держава робить усе, щоб спростити окремі процедури та виробити ефективні форми участі громадян у державному управлінні, предметом діяльності влади виступають інтереси громадян). Важлива роль у реалізації глобальної демократії в перехідних суспільствах належить розвитку сучасних глобальних інформаційно-комунікативних технологій, результатом впровадження яких стає глобальне комунікативне (віртуальне) суспільство.

Даний тип суспільства є критерієм впровадження постмодерністської методології суспільного розвитку, яка, безумовно, змінює політичну картину світу. У віртуальному інформаційному просторі будь-яке явище стає багатоконтекстним, у результаті чого стає відчутним розрив між політикою

реальною, об'єктивною та політикою інформаційного втручання (віртуальною), що, безумовно, призводить до кризи легітимності традиційних інститутів політичної влади. В результаті цього політичний простір формується за принципами, які диктуються законами інформаційної відкритості. Це є проявом тенденції так званої “глобалізованої інформаційної демократії”.

Адже парадокс сучасного розвитку інформаційного суспільства саме й полягає в тому, що чим сучаснішим стає суспільство, тим більше значення в ньому приділяється не інститутам і нормам, а самим діючим особам та їх іміджу на віртуальній політичній арені. Достатньо важливою проблемою для перехідного суспільства в умовах впливу глобальної демократії лишається відродження нормативної теорії справедливості як необхідної умови демократизації управлінської та політичної систем. Це, у свою чергу, породжує широкий теоретичний дискурс для з'ясування сутності політичної ситуації, яка розгортається в межах відповідного перехідного суспільства. [3, с. 12]

Справедливість є одним із елементів, точніше рівнів суспільного ідеалу, яка встановлює загальну схему взаємодії громадян, суспільств, держав на засадах права, обов'язку, свободи, можливості, чеснот та ін.

Виходячи з того, що у будь-якому суспільстві існує більш чи менш загальновизнана система принципів справедливості, які регулюють його життєдіяльність на всіх рівнях організації, необхідними є гармонійне поєднання свободи та рівності в суспільстві між громадянами, сукупності моральних засад суспільного устрою, базових принципів соціальної будови як вищої форми легітимації суспільних інститутів.

За відсутності в перехідному суспільстві принципового консенсусу щодо фундаментальних цінностей загальної справедливості виникає конфлікт фундаментальних принципів справедливості, внаслідок чого в суспільстві відбувається розкол, який є результатом трансформації уявлень про справедливість. Це дає всі підстави стверджувати, що перехідне суспільство є

ієрархічним суспільством, для якого характерними лишаються такі ознаки: відсутність розподілу моральних обов'язків для всіх (оскільки є групи, які користуються численними привілеями, не маючи обов'язків); урахування інтересів не всіх громадян, але лише вибраних; необґрунтованість пріоритету інтересів одних груп громадськості над іншими; відсутність загальновідомої та загальновизнаної концепції справедливості; відсутність належних технологій легітимності влади.

Аби забезпечити демократизацію державно-управлінської системи в перехідному суспільстві доцільно, сформувані чіткі норми справедливості, такі як:

- творення самими громадянами громадянського суспільства
- виключення держави із приватної сфери інтересів
- забезпечення влади закону
- забезпечення громадянської ініціативи та прав людини.

Це основні критерії, за якими розвивається Західна цивілізація, і вони цілком можуть бути адаптованими до реалій розвитку будь-якого типу суспільства, особливо перехідного.

У цьому контексті важливою є проблема, яка сьогодні активно обговорюється дослідниками, а саме чи можливою взагалі є справедливість у відносинах між націями в умовах впливу глобальної демократії і чи взагалі право є ефективним засобом забезпечення такої справедливості, чи насправді ця справедливість є фактором демократизації суспільного життя. Йдеться переважно про забезпечення рівних можливостей для реалізації прав громадян у межах глобального простору. [5, с. 67]

Важлива роль у сучасних процесах глобальної демократизації системи державного управління належить постмодернізму, який забезпечив різке підвищення гнучкості та рухливості сучасних мобільних форм розвитку світу,

породив нові форми ідентичності та показав свої претензії на історичну гегемонію.

На нашу думку, постмодернізм як ідеологія може реально протистояти фундаменталізму нових правил побудови національних структур сучасного світу та створювати необхідні умови для розгортання нової логіки глобалізації. Слід зазначити, що постмодернізм має реставраційний характер, який передусім відштовхується від ідеології європейського модерну, яка не збігається з національними зобов'язаннями сучасних суспільств щодо утвердження принципів глобальної демократії.

На думку багатьох вітчизняних учених, в Україні постмодерністський тип суспільного розвитку є втіленням соціальної та політичної безвольності, яка позбавляє громадян бажання відстоювати свої цінності демократичним шляхом. Проте постмодернізм, на нашу думку, являє собою іманентний рух суспільного розвитку, який має на меті деконструкцію інститутів політичної практики, які не відповідають основним принципам реальності та суперечать основним демократичним нормам суспільного розвитку.

Не варто дорікати при цьому постмодернізму в тому, що він породжує демократичний нігілізм, адже він є однією із фаз сучасного глобалізаційного розвитку і його доцільно сприймати як об'єктивну даність, а не запозичений варіант розвитку.

Постмодернізм в Україні характеризує зміну епохальних проєктів, де основним критерієм розвитку має стати розвиток творчих здібностей універсально розвиненої політичної системи, здатної творити власний сучасний політичний світ у відповідному демократичному модусі, який повністю збігається з процесами глобалізації.

Одним із основних критеріїв реалізації постмодернізму є деконцентрація, що протистоїть різним ідеологічним нашаруванням, які належним чином не дають змогу сучасній людині адекватно сприймати політичну дійсність. В остаточному

підсумку це приводить до розчарування людини та неможливості усвідомлення нею свого впливу на розгортання політичного процесу. Дехто з дослідників таке становище людини в умовах впливу глобальної демократії називає “станом політико- ідеологічного дикунства”, коли вона бачить перед собою лише вміло замаскований хаос політичних елементів і не має жодного бажання втручатись у процес їх структурування. [1, с. 45]

Це пояснюється також і тим, що процеси глобалізації сьогодні розглядаються як об’єктивність та незворотність процесу взаємозалежності сучасного світу, інтеграційні тенденції, які забезпечують формування єдиних критеріїв розвитку, функціонування інформаційного та культурного просторів теж позначаються на системі демократизації політичних та державно-управлінських структур. Важливою проблемою для глобальної демократизації системи державного управління є розуміння часового виміру політичного процесу розвитку держави, який збігається з її модернізацією та реформуванням політичних інститутів.

Дана проблема безпосередньо пов’язується із уявленням про розгортання глобальної кризи, яка приводить до створення нового світопорядку, який накладає певні регламентації на розвиток національної держави як динамічної цілісності. Відповідно до цього розгортання такої глобальної кризи, а отже і поява “несталого розвитку” стає результатом політичних суперечностей процесу глобалізації та неоднозначності тенденцій світового розвитку.

Тут виникає проблема розуміння специфіки побудови сучасної картини глобального світу, яка б цілком відповідала загальнонаціональним критеріям розвитку держави.

У свою чергу, актуальність розв’язання даної проблеми у світовому масштабі зумовлюється розумінням синхронізації політичного та державно-управлінського процесу в перехідних суспільствах із світовими тенденціями, які диктуються логікою глобалізації, а також необхідністю встановлення нових

позицій окремої держави на світовій арені. Формування, зокрема, нової позиції України як демократичної держави на пострадянському просторі вимагає її присутності в ролі стабілізатора глобальних процесів та активного суб'єкта процесу створення посттрансформаційного та модернізаційного світоустрою.

Політичні зміни, які сьогодні переважною мірою пов'язуються з процесами глобальної демократизації, стосуються насамперед співвідношення демократичних сил у системі міждержавних взаємин, що безпосередньо зачіпає структурні морфологічні властивості розвитку окремої держави. В результаті цього з'являються нові суб'єкти міждержавної взаємодії та нові форми реалізації політики (багатонаціональні держави прагнуть перетворитись у світове співтовариство), тоді як держава розглядається виключно лише як інститут історичного та соціального розвитку. [4, с.34]

Сьогодні в умовах впливу глобальної демократії також виникають нові методологічні проблеми, пов'язані з переакцентуванням змісту проблем світового розвитку: якщо раніше вони трактувались на користь формування нового світоустрою з переходом до стійкого розвитку, то сьогодні поряд з такими тенденціями з'являються незворотні процеси та явища, пов'язані з конфліктністю, дестабілізацією політичної ситуації, появою нових викликів глобальної безпеки.

Сьогодні відбувається реальна криза управління на глобальному рівні, про що безпосередньо свідчить ряд конфліктів, пов'язаних із неефективною діяльністю багатьох суб'єктів світової політики. Усе це чітко увиразнює потребу вироблення нових міжнародних стратегій та формування відповідних глобальних інститутів, які б відповідали інтересам національних держав.

Сучасна парадигма внутрішньої політики та стратегії міжнародних відносин України поки що реально не відповідають саме на виклики глобальних демократичних вимірів, хоча й певною мірою наближуються до загальновизнаних критеріїв демократизації системи державного та політичного управління у світовому контексті.

Тут постає проблема – віднайти універсальні закони активізації суб'єктів творення національної політики, які б не залежали від певних форм організації політичних відносин у світі. Виходячи з цього основним принципом розвитку перехідного суспільства в умовах глобалізації має стати конкурентна політика ефективності, яка забезпечить відповідну демократизацію системи державного та політичного управління. На думку О. Савельзона, “політика ефективності особливо необхідна тій країні, якій вкрай потрібно адаптуватись до змін, які відбуваються в ній та навколо неї, фундаментальних змін притаманних для всього суспільства в цілому, а не для окремої його частини” [2, с. 14].

РОЗДІЛ 2. Дослідження рівня демократизації у сфері національного та глобального управління серед студентів Національного університету біоресурсів і природокористування України

2.1. Особливості проведення дослідження рівня демократизації у сфері національного та глобального управління

Ми проводили дослідження рівня демократизації у сфері національного та глобального управління серед студентів Національного університету біоресурсів і природокористування України. Для проведення дослідження ми використали метод опитування, а саме – анкетування.

Ми склали анкету з 10 запитань, на які запропонували дати письмову відповідь нашим тридцятьом респондентам. Для проведення дослідження ми обрали аудиторію з 30 учасників серед яких 11 чоловіків і 19 жінок віком від 17 до 22 років. Сама анкета включала такі запитання та варіанти відповідей:

- 1) Чи можлива демократизація України на національному рівні ?
А) так Б) ні
- 2) Чи можливий процес демократизації на національному та глобальному рівні взагалі ?
А) так Б) ні
- 3) Чи варто залучати державу-донора у процес демократизації певної країни?
А) так Б) ні
- 4) Чи варто забезпечити владу закону для демократизації певної держави ?
А) так Б) ні
- 5) Чи має втручатися держава у правову сферу інтересів громадян ?
А) так Б) ні В) залежності від ситуації
- 6) Закони мають формуватися за участі...
А) уряду Б) громади В) спільними зусиллями

7) Чи можлива глобальна демократизація східних і європейських країн
воєдино ?

А) так Б) ні

8) Чи відбувається демократизація більшості держав на сьогоднішній день ?

А) так Б) ні В) частково

9) Чи є пересічний громадянин учасником національна демократизації ?

А) безперечно Б) частково В) ні

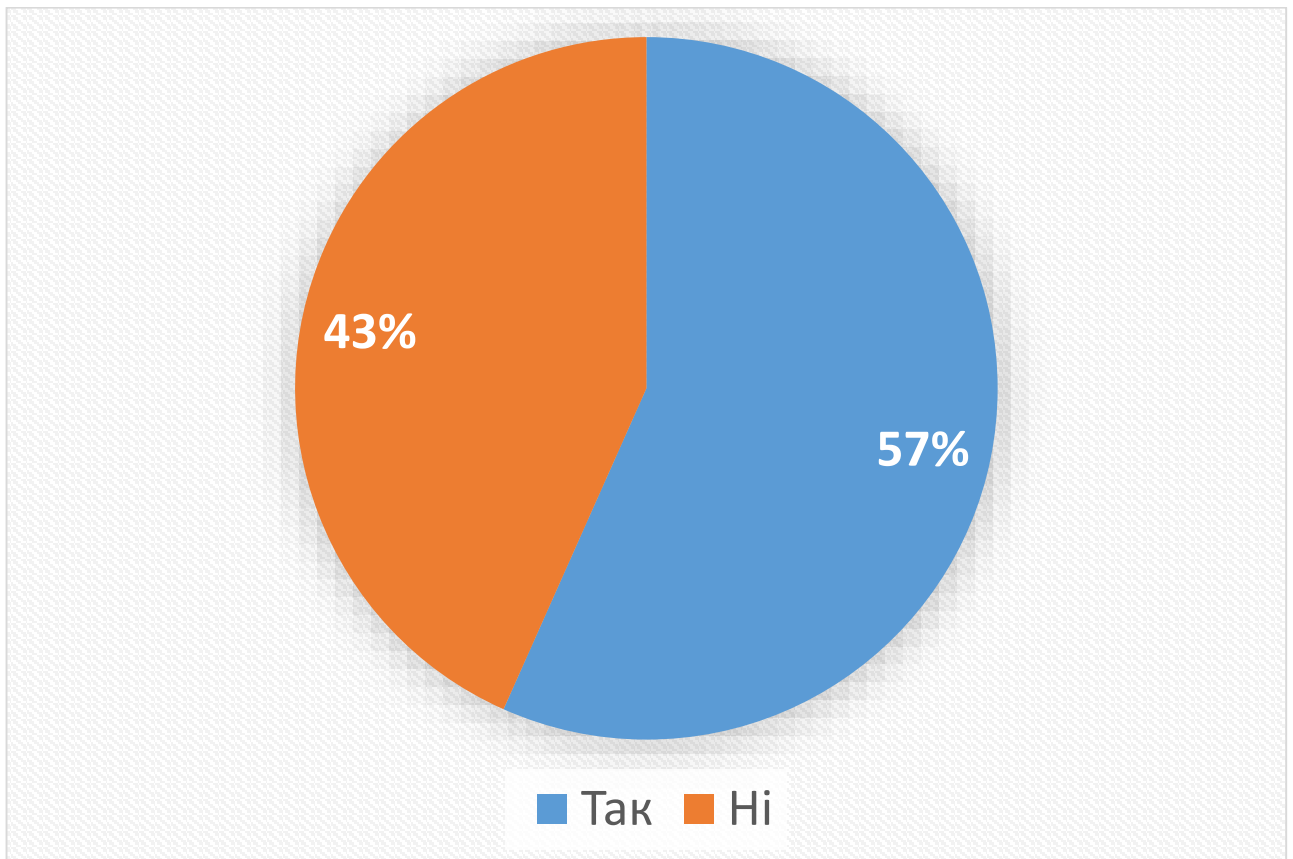
10) Чи співпадають погляди влади та громадян держави на шляхи до
забезпечення демократизації своєї держави ?

А) так Б) ні В) не завжди

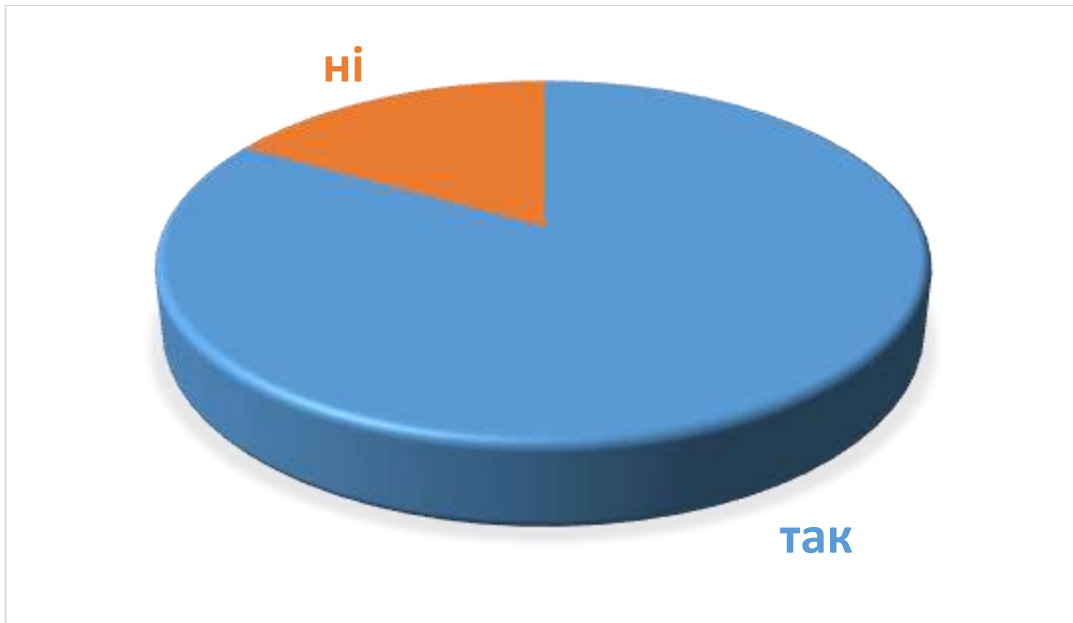
2.2. Аналіз результатів дослідження рівня демократизації у сфері національного та глобального управління серед студентів Національного університету біоресурсів і природокористування України

У результаті анкетування ми виявили:

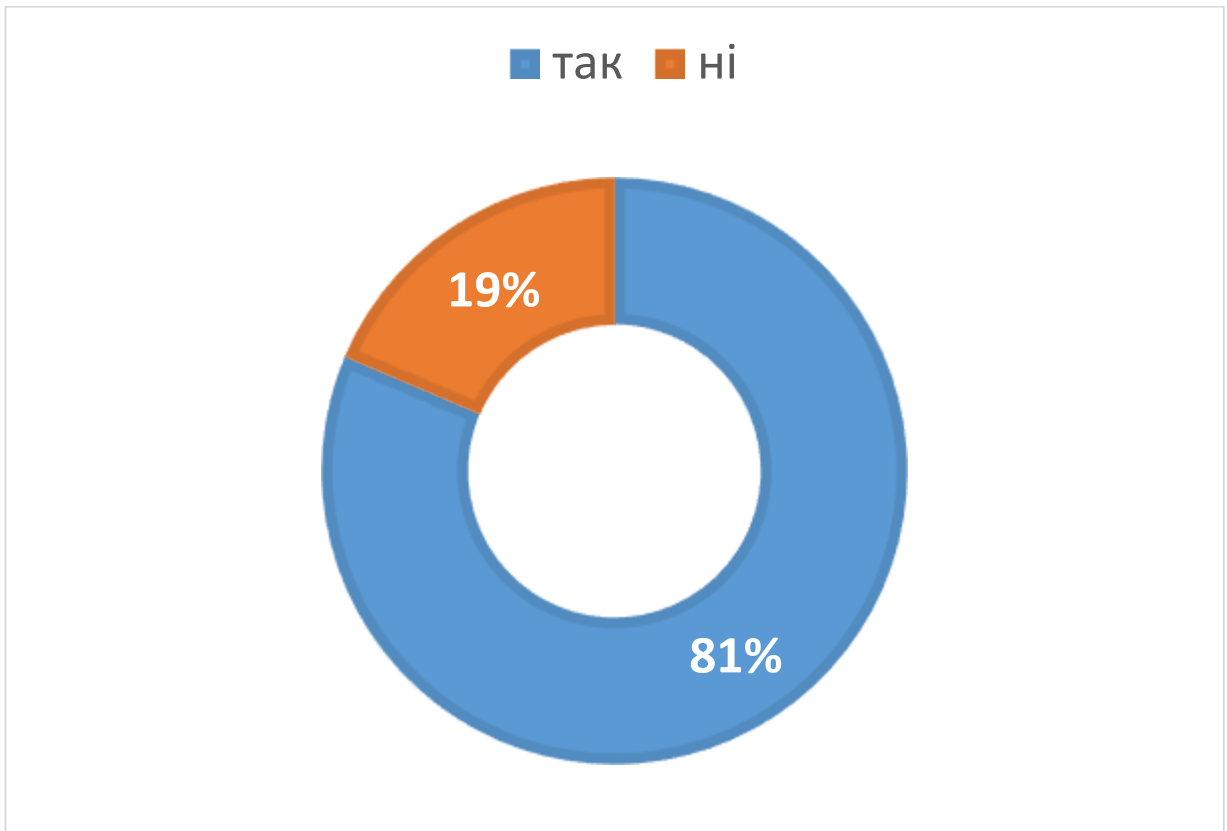
1. 17 респондентів вважають, що **демократизація на національному рівні можлива**, а 13 – ні.

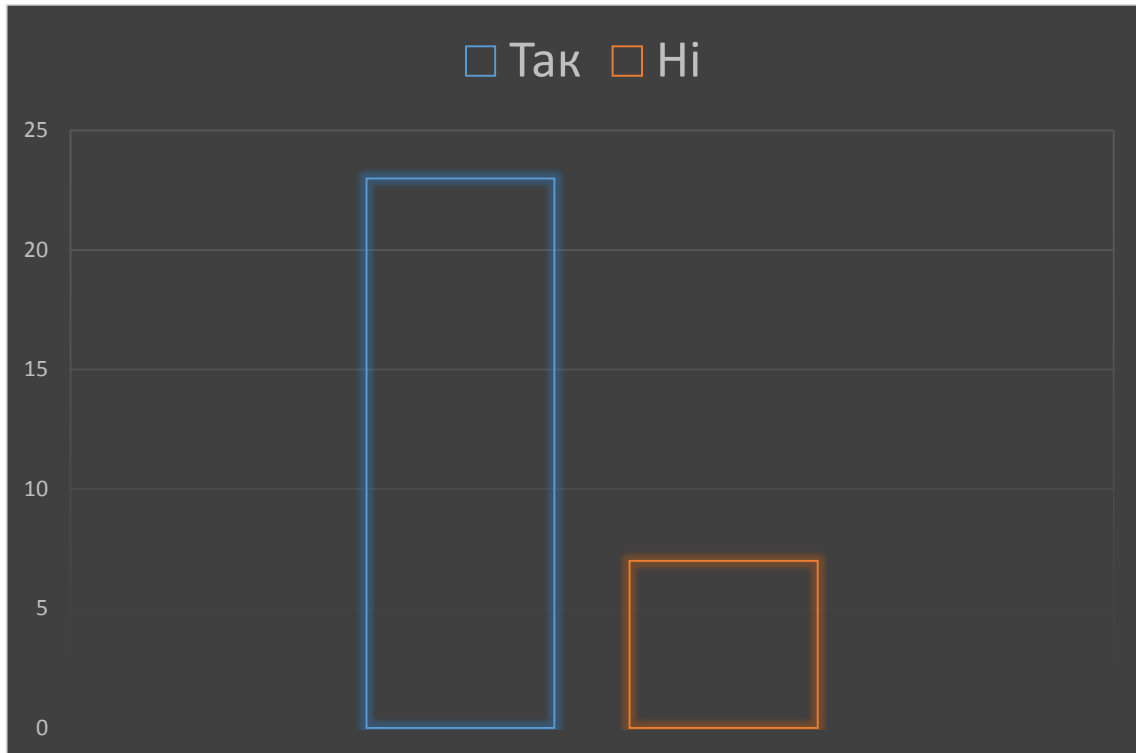
2. Що **можливий процес демократизації на національному та глобальному рівнях** вважає 25 опитаних, 5 – що ні.

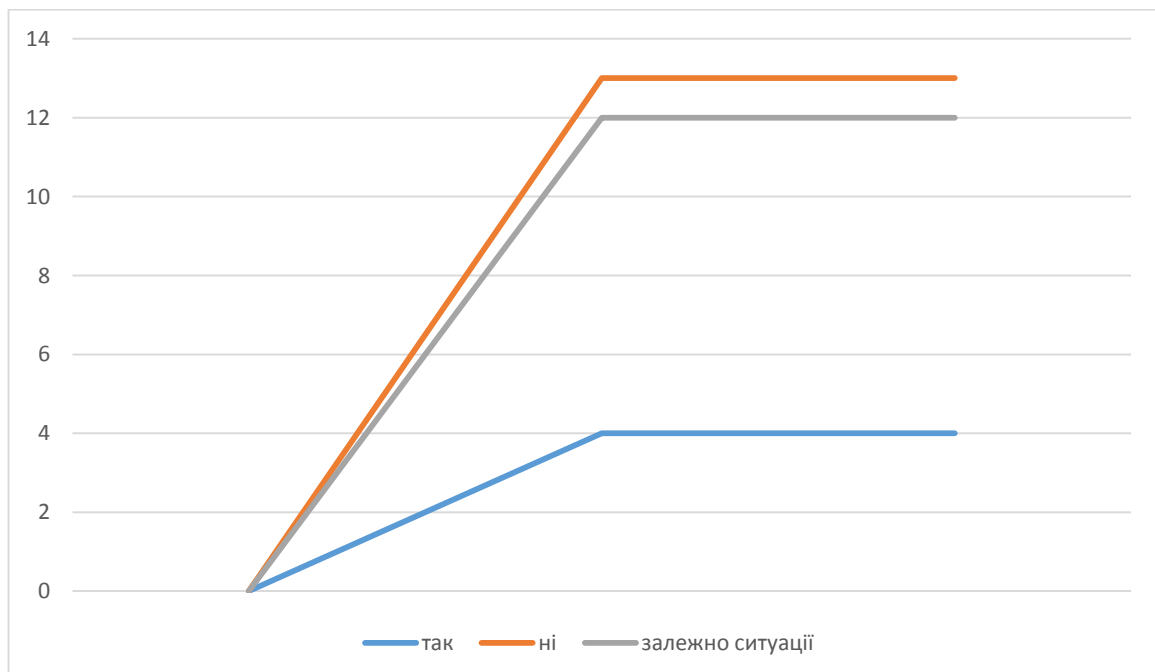
3. Що варто залучати дежаву-донора у процесі демократизації певної країни вважає 14 осіб, що ні – 16.

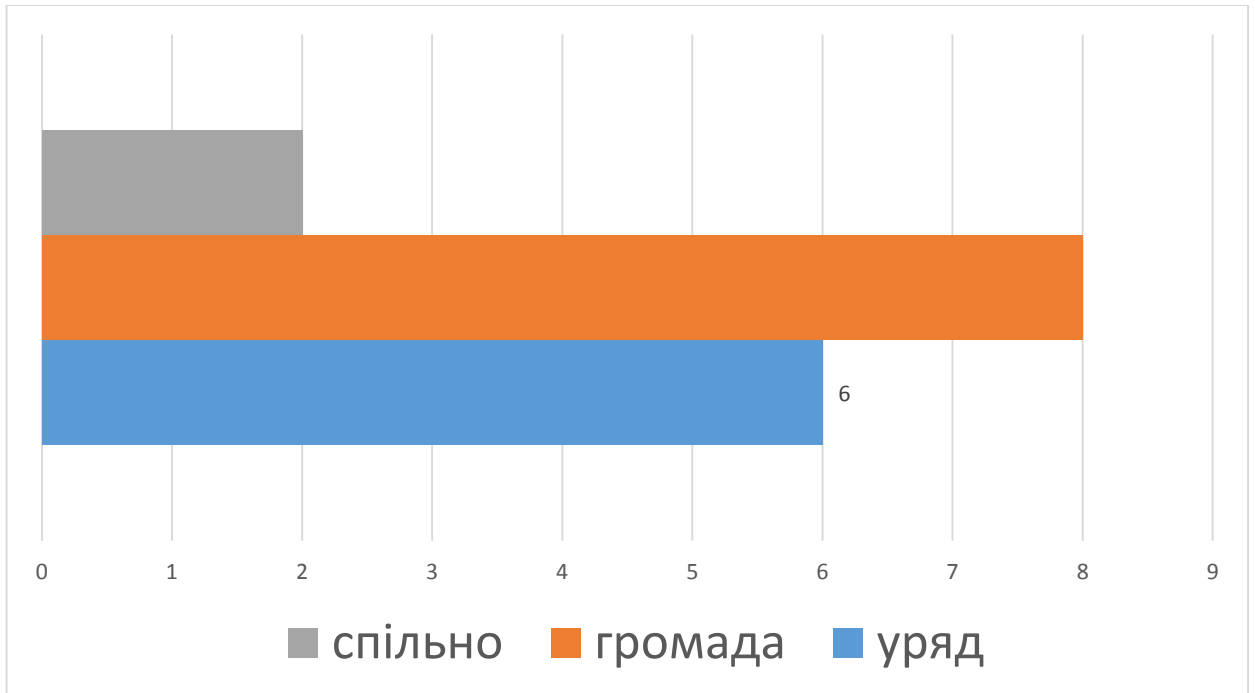
4. 23 респондента вважають, що потрібно забезпечити владу закону для демократизації певної країни, 7 – ні.

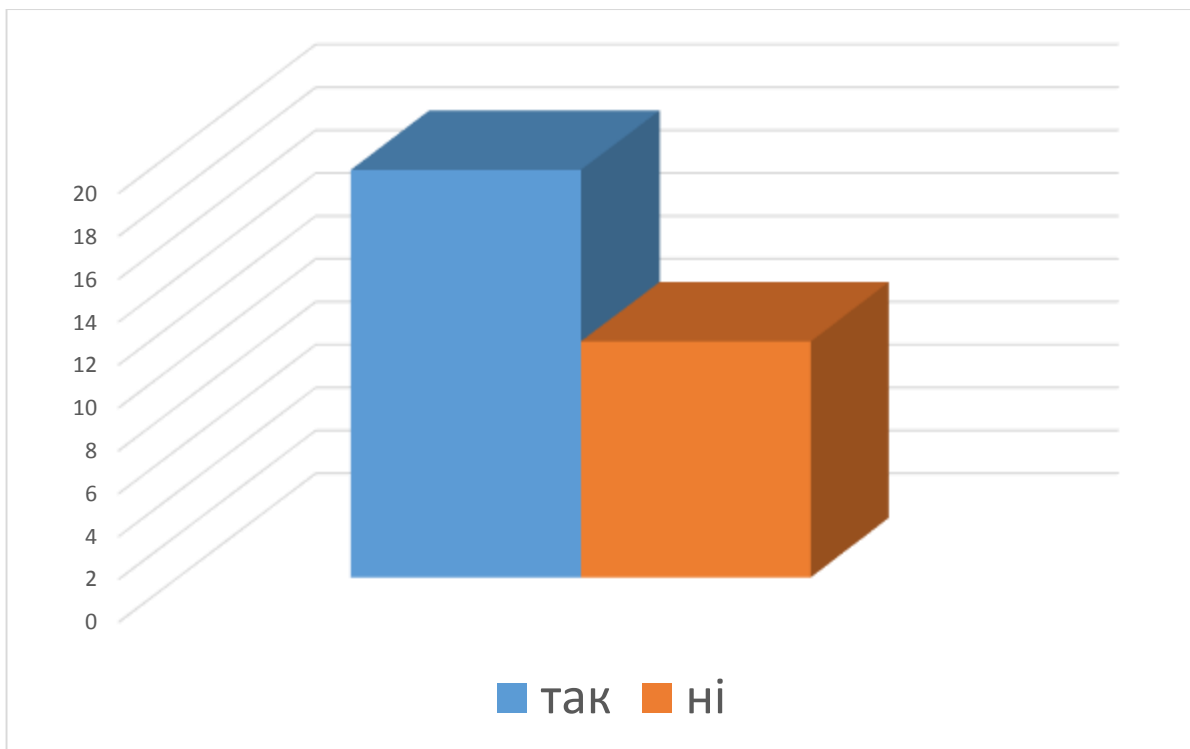
5. Що не має втручатися держава в правову сферу інтересів громадян вважає 13 респондентів, що має – 4, в залежності від ситуації - 12.

6. **Закони мають формуватися за участі уряду – 6, громади – 8, спільними зусиллями - 16.**

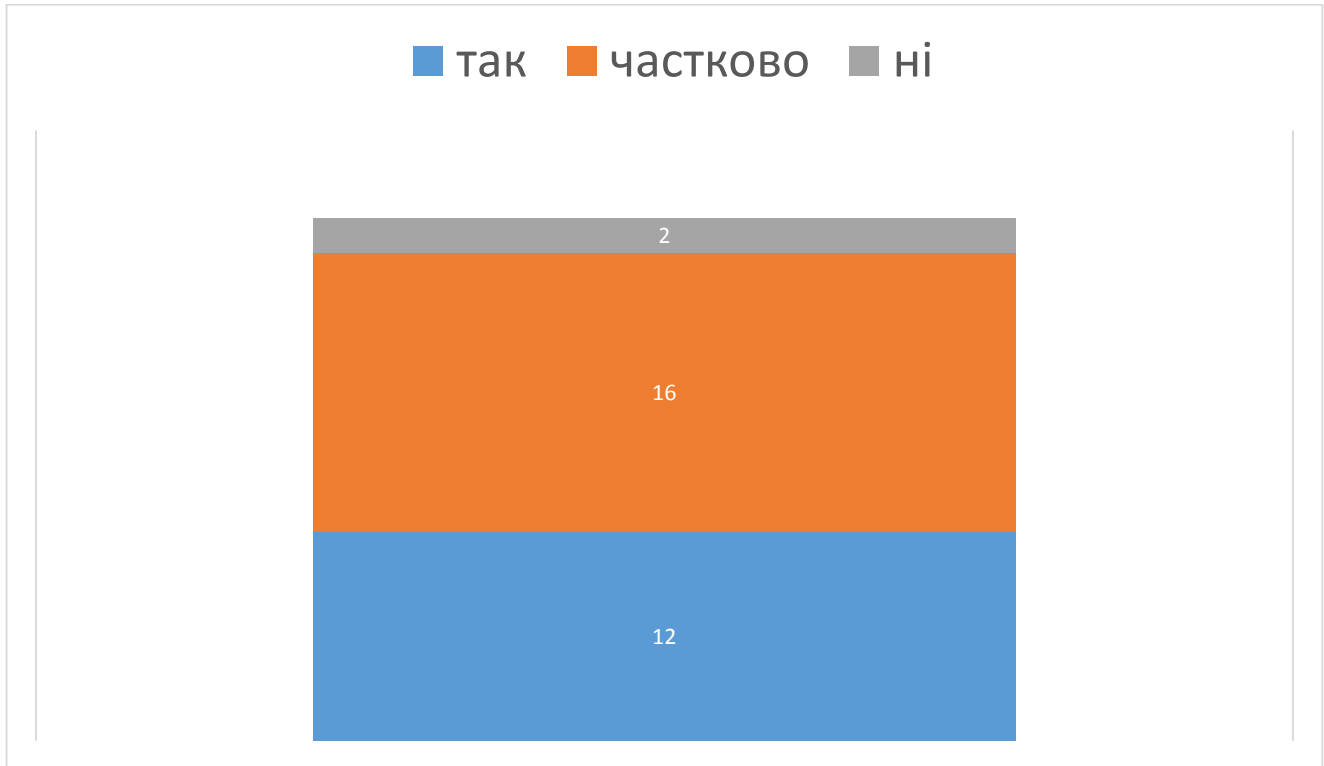
7. **Можлива глобальна демократизація східних і європейських країн
воедино - так 19, ні – 11.**

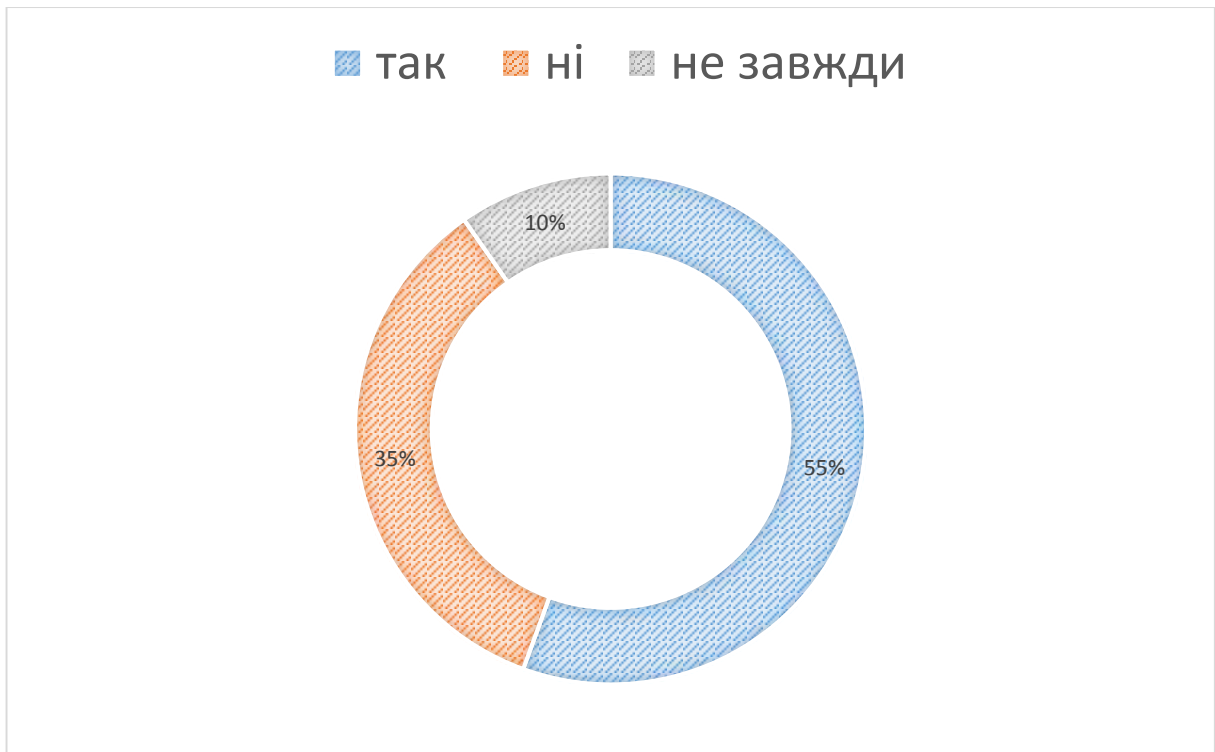
8. **Відбувається демократизація більшості держав сьогодні:** так – 10, ні -10, частково - 10.

9. 12 респондентів відповіли, що безперечно **пересічний громадянин є учасником національної демократії**, 16 – частково 2 - ні.

10. Чи співпадають погляди влади та громадян держави на шляхи, до забезпечення демократизації своєї держави: так – 8, ні – 5, не завжди - 17

Отже, аналізуючи результати проведеного нами дослідження, ми дійшли висновку, що більшість опитаних оперують поняттям «глобальної демократизації» і розуміють механізм її дії. Також було приємно підбиваючи підсумки виявити, що люди усвідомлюють той факт, що підбити всі країни пострадянського простору під одні канони не можливо, так як існує безліч протиріч для цього.

Також більшість опитаних підтвердила своїми відповідями той факт, що можлива демократизація України на нац. рівні, що є дійсно правдою, і цей процес стрімко розвивається.

В цілому, відповідями були задоволені. Вони були чіткими і усвідомленими, що дало можливість провести ригідне дослідження.

ВИСНОВКИ:

Отже, досліджуючи дане питання ми дійшли наступних висновків.

Важливою проблемою в розвитку перехідних суспільств на сучасному етапі історичного розвитку є вплив “глобальної демократії” на систему державного управління.

Сьогодні вплив глобальної демократії спрямований на створення демократичних передумов суспільного розвитку, а точніше на підготовку можливого здійснення демократичного вибору.

У сучасному світі все більше спостерігається глобальна конкуренція між державами за лідерство демократичного розвитку. Це надзвичайно важливо, оскільки це слугує своєрідним стимулюючим механізмом, який забезпечує підтягування окремих перехідних суспільств до світових стандартів демократичного розвитку.

Справедливість є одним із елементів, точніше рівнів суспільного ідеалу, яка встановлює загальну схему взаємодії громадян, суспільств, держав на засадах права, обов’язку, свободи, можливості, чеснот та ін.

Таким чином, реалізація глобальної демократії має чітко вписатись у стратегію демократичного розвитку окремої держави, тоді вона лише може виявитись ефективною

Проведене дослідження, дало нам усвідомити той факт, що громадяни обізнані в процесі про який йшлося вище. Вони чітко усвідомлюють його дію як на кожного громадянина так і на державу в цілому, можуть розмежувати як «+» так і «-» «нац..демократизації».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кандель П. Демократия и культурно-историческая наследственность: сербский пример / П. Кандель // Мировая экономика и междунар. отношения. – 2011. – № 7. – С. 42-47. 14 Вісник Національної академії державного управління
2. Савельзон О. Политика эффективности: новое решение / О. Савельзон // Вопр. филос. – 2011. – № 10. – С. 12-18.
3. Globalizzazione: A Reader / P. O'Meara, H. D. Mellinger, M. Krain, D. Marytani (eds). – Bloomington; Indianapolis : Indiana Univ. Press-Roma, 2012. – 781 p.
4. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма – ответы на глобализацию / У. Бек ; пер. с нем. А. Григорьева и В. Седелникова. – М. : Прогресс-Традиция, 2011. – 304 с.
5. Уолцер М. О терпимости : пер. с англ. / М. Уолцер. – М. : Дом интеллектуальной книги “Идея-Пресс”, 2011. – 160 с.